



## Valsts prezidenta Egila Levita runa konferencē “Latvijas valsts stratēģija un sociāli politiskais konsensus”

Publicēts: 26.10.2022.

[Egils Levits](#)



Dārgie kolēģi!

Es pateicos Ekonomistu apvienībai par iniciatīvu organizēt šo konferenci. Man ir prieks, ka šodien mēs satiekamies plašākā lokā – šeit ir gan eksperti, gan uzņēmēji, gan viedokļu veidotāji un politisko partiju pārstāvji. It sevišķi to politisko partiju pārstāvji, kuri veidos nākamo koalīciju. Uzdevums ir meklēt kopsaucēju par to, kas mūsu valstij tuvākajos četros gados, bet ar skatu vēl ilgāk – tuvākajos astoņos gados –, būtu paveicams.

Esmu jau daudzkārt uzsvēris, ka politiskajām partijām, veidojot jauno koalīciju, vispirms ir jāpievēršas saturam – tiem uzdevumiem un reformām, kas nākamajos četros gados būs jāīsteno. Tikai pēc tam ir jāmeklē piemērotākā forma, kā šos uzdevumus īstenot. Tas nozīmē, ka pēc vienošanās par to, kas būs nākamās koalīcijas partneri, un šī vienošanās ir panākta, ir jāvienojas par atbildības sfēru sadali starp koalīcijas partneriem, kas arī šonedēļ notiek.

Galvenais darbs būs pie valdības deklarācijas. Tai jābūt konkrētai, lai pirms valdības sastādīšanas un apstiprināšanas Saeimā jau būtu panākta vienošanās par galvenajiem uzdevumiem un darāmajiem darbiem.

Bet kopējā izpratne ir nepieciešama ne tikai starp koalīcijas partneriem, bet arī plašākā sabiedrībā ir nepieciešams sociāli-politisks konsensus par to, uz kādiem mērķiem virzīsies mūsu valsts.

Kolēģi,

Šī ziema un turpmākie gadi nebūs "burāšana pa vējam". Ģeopolitiskie un ekonomiskie riski, kurus Krievijas karš Ukrainā turpina saasināt, rada izaicinājumus.

Mēs piedzīvosim pasaules ekonomikas palēlināšanos, inflāciju. Latvija nebūs izņēmums. Straujā izaugsme, kas bija šī gada sākumā, novedīs pie tā, ka šogad mums būs apmēram +2-3 % 2022. gadā. Taču ir skaidrs, ka nākamajā gadā mēs ieslīdēsīm mērenā recesijā. Latvijas bankas septembra prognoze norāda -0.2%. Tādēļ šodien vēlāk dzirdēsīm plašāku analīzi par to, kā rīkoties šajā situācijā.

Esmu vairākkārt uzsvēris, ka mēs visu laiku atpaliekam, mēs slīdam prom no mūsu Baltijas kaimiņiem. Šāda veida atpalicība palielinās no gada uz gadu. Mums jājautā – kādēļ tas tā ir? Mēs visu darām it kā pareizi, bet mēs atpaliekam – viņi ir priekšgalā!

Vairākos rādītājos Eiropas Savienības salīdzinājumā Latvija stabili turas trešajā vietā no apakšas. It sevišķi tādā svarīgā rādītājā kā iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju. Turpretim gan Igaunija, gan Lietuva ir paguvušas pēdējos desmit gados strauji uzlabot savu vietu šajos rādītājos.

III

Mēs zinām savas vājās vietas. Gadiem ilgi ir pievērtas acis uz neizdarīto enerģētikas neatkarības nodrošināšanā.

Tāpat mēs nepietiekami investējam cilvēkos. Izglītība, tehniskās, profesionālās un digitālās prasmes ir zem Eiropas vidējā līmeņa.

Nepietiekami ieguldījumi ir pētniecībā un attīstībā. Mūsu produktivitāte līdz ar to ir zema.

Valsts pārvaldība ir fragmentēta un birokrātiska, tā nespēj turēt līdzī pastāvīgi pieaugošai sabiedrības un ekonomikas kompleksitātei. Šo uzskaitījumu var turpināt.

IV

Tagad aktuāls ir jautājums par enerģētikas neatkarību un nodrošinājumu. Tādēļ ir apsveicami, ka valdība pēdējos mēnešos ir pieņēmusi svarīgus lēmumus, lai stiprinātu enerģētikas drošību un atteiktos no Krievijas gāzes un naftas.

Mums ir nepieciešams gan gāzes nodrošinājums šai ziemai un tuvākajiem gadiem, gan arī ceļa karte uz pāreju uz atjaunojamo enerģiju atbilstoši Eiropas kopējā Zaļā kursa uzstādījumiem.

Ir skaidrs, ka Latvijā ir vajadzīgs sašķidrinātās gāzes terminālis, lai mums būtu šāda kritiskā infrastruktūra vajadzības gadījumā. Tāpat paātrinātā tempā ir jāīsteno vēja, saules un citu alternatīvo resursu projekti.

Arī jāiegulda energoefektivitātē – mums ir gandrīz nulle energoefektivitātes pasākumu, salīdzinot ar to, ko ir izdarījuši igauņi un lietuvieši. Viņi to ir spējuši, bet mēs kaut kādu iemeslu dēļ nē.

Tādēļ Latvija joprojām gaida skaidru enerģētikas ilgtermiņa attīstības koncepciju. Un to mēs gaidām no nākamās valdības. Par tās saturu ir diskutēts, un būs jāturpina to darīt.

Es gribētu atzīmēt, ka tieši enerģētikas jomā mums nav bijusi mērķtiecīga politiskā vadība. Pricējais, ka šodien šiem jautājumiem tiks veltīta atsevišķa sesija. Taču nākamajā valdībā noteikti ir jābūt par enerģētiku atbildīgam Ministru kabineta loceklim.

V

Tas nozīmē, ka kopumā ir nepieciešams pārskatīt mūsu ekonomikas modeli. Kā mēs radīsim un veicināsim izaugsmi? Kā kļūsim konkurētspējīgi? Kā finansēsīm noteiktās prioritātes un kā tās atspoguļosies valsts budžetā?

Es gribētu arī norādīt, ka mums nav neatkarīgas institūcijas, kas varētu sniegt analītisko palīdzību. Piemēram, Somijā darbojas

reformu institūts, kas palīdz valstij veikt reformas. Reformu veikšana nozīmē nonākt no punkta A uz punktu B, kas ir zinātne pati par sevi. Un šī zinātne mums nav pārāk attīstīta – ir atsevišķi cilvēki, bet katrā ziņā šeit ir jābūt arī institucionālai politikas konsultācijai. Atkārtotju – mums ir domnīcas un cilvēki, bet tas ir nepietiekami valsts mērogā.

Lai neatpaliktu, mums jāiekļaujas Eiropas Zaļajā kursā, tā sniegtās iespējas jāpielāgo mūsu specifiskajām vajadzībām. Jo Latvijai ir un drīzumā būs pieejami ievērojami Eiropas Savienības līdzekļi, sevišķi “Atveseļošanās un noturības mehānisms” ietvaros. Tie, protams, jāizmanto efektīvi.

Un galu galā, nedrīkstētu būt tā, ka pēc astoņiem gadiem, 2030. gadā, mēs konstatēsīm pastāvošo situāciju un būsim spiesti atzīt, ka esam vēl tālāk atpalikuši no Baltijas kaimiņiem kā šodien, 2022. gadā. Šodien mēs radām nākotni.

Tas nozīmē, ka nedrīkst izpalikt nopietnas investīcijas, it sevišķi cilvēkos, viņu zināšanās un prasmēs, tāpat pētniecībā, inovācijās, tehnoloģijās un atbilstošā infrastruktūrā. Ir skaidrs, ka cilvēkorientētām investīcijām ir jābūt prioritātei mūsu reformu politikā.

Un visām šīm reformām ir jābūt iekļautām jaunās valdības deklarācijā. Pie tās tagad būs nopietni jāstrādā, jo vienošanās par koalīciju un galvenajiem attīstības virzieniem ir panākta. Bet tagad tie būs jāieliek attiecīgos valdības deklarācijas punktus. Es atgādināšu, ka iepriekšējā deklarācijā bija 247 konkrēti punkti. Viena daļa noteikti ir izpildīti, viena daļa acimredzot būs jāpārnes uz jauno deklarāciju un jāpieliek klāt vēl citi, lai sasniegtu tos mērķus, par kuriem mēs šeit runāsim.

Tādēļ deklarācija nedrīkst sastāvēt no tukšiem sauļiem un labiem nodomiem. Tai ir jābūt kā ķītei, kas satur koalīciju kopā, jo visi trīs koalīcijas partneri grib šo deklarāciju īstenot. No manis ir atkarīga Ministru prezidenta kandidāta nosaukšana, taču es vispirms gribu redzēt pietiekami nopietnu deklarācijas projektu.

Ārkārtīgi būtiska loma šo pārmaiņu procesu vadībā būs valsts pārvaldībai (*no angļu val. – governance*), kas pamatā fokusējas uz izpildvaras darbību. Izpildvara savukārt sastāv no diviem lieliem blokiem – politiskās, demokrātiski leģitimitētās valdības, kurā ir tikai padsmiņi locekļi, un nepolitiskās, profesionālās valsts pārvaldes, kas sastāv no vairākiem tūkstošiem valsts darbinieku.

Valdības struktūrai un valsts pārvaldes uzbūvei un darbībai ir jāatspoguļo attiecīgā laika valsts politikas prioritātes, un jāspēj savu darbu ātri un efektīvi pārkārtot tā, lai šīs prioritātes tiktu īstenotas. Mums netrūkst labu politikas dokumentu, bet labie nodomi pārāk bieži “paliek uz papīra” vai pazūd birokrātijā. Bet par to mēs tūdaļ turpināsim diskutēt jau konkrētāk.

Bet tagad es šeit pagaidām likšu punktu. Ceru uz konstruktīvām diskusijām, kas rezultēsies konkrētos uzstādījumos par nepieciešamajām reformām nākamajos četros gados, bet ar skatu uz nākamajiem astoņiem gadiem. Paldies!



<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-konference-latvijas-valsts-strategija-un-sociali-politiskais-konsensus>